

Nr 432

Av herrar Westberg och Boo, *angående statsbidrag till skolskjutsar.*

Skolskjutsverksamheten får allt större betydelse för vårt skolväsende. Den fortgående strukturförändringen i samhället, särskilt i glesbygderna, ökar behovet av skolskjutsar. Inom t. ex. Gävleborgs län ökade statsbidraget till egentliga skolskjutsar från 1959/60 till 1962/63 med icke mindre än 38 %, om i senare fallet den s. k. begränsningsregeln genomgående bleve tillämpad.

Enligt gällande bestämmelser utgår statsbidrag till egentliga skolskjutsar med 80 % av kommunens verkliga kostnad. Finner länskolnämnden vid sin prövning av kommuns statsbidragsrekvisition, att skjutsningen kunnat anordnas till lägre kostnad, skall bidraget utgå med 80 procent av den kostnad nämnden finner skälig. Anordnas skolskjuts för ett så ringa antal elever och på så lång sträcka, att bidrag till skjutsen med tillämpning av här ovan anförda bestämmelser skulle utgå med högre belopp än som skulle ha utgått, om eleverna varit inackorderade i enskilda hem och antalet inackorderingsdagar utgjort 1,2 gånger antalet skjutsdagar, må bidrag likväl utgå om »synnerliga skäl» är därtill. Statsbidrag för inackordering utgår per elev och dag med 3 kronor 25 öre vid inackordering i enskilda hem och med 3 kronor vid inackordering i elevhem. Den här refererade begränsningsregeln har på ett mycket olyckligt sätt drabbat kommuner med glesbebyggelse.

Om avsikten med inackorderingsbidragen varit att statsbidragen till inackordering skulle motsvara 80 % av den totala kostnaden, måste statsbidragsbeloppet, kr. 3: 25 per elev och dag, anses ha varit knappt tillmätt redan vid fastställelsen 1958. Sedan dess har en avsevärd kostnadsstegring ägt rum, och att nu kunna ordna inackordering för en så ringa totalkostnad, att statsbidraget täcker 80 % av densamma, är helt uteslutet. Vid inackordering faller därför avsevärt mer än 20 % av kostnaden på kommunerna. Detta måste anses som principiellt oriktigt, även om i fråga om inackordering kostnaderna för kommunerna i praktiken ej blir så betungande på grund av det fåtal elever som inackorderas. Det måste dock anses nödvändigt att höja inackorderingsbidraget till lägst kr. 6: 40 per elev och dag, motsvarande en totalkostnad av kr. 8 per dag.

Beträffande skolskjutsarna får emellertid den begränsningsregel, som bygger på statsbidraget till inackordering, synnerligen olyckliga konsekvenser för vissa kommuner. Och med hänsyn till den fortgående uttunningen

av befolkningsunderlaget och övergången till grundskola med därav följande centralisering till högstadier kommer de ekonomiska konsekvenserna att bli mer och mer kännbara för kommunerna i glesbygdsområdena. Inom Gävleborgs län, som får exemplifiera vad här säges, berör begränsningsregeln f. n. 30 av länets 39 kommuner. Den på kommunerna fallande andelen av kostnaderna för egentliga skolskjutsar uppgår för länet som helhet till 22,2 %, och den utöver 20 % fallande, beräknade kommunala merkostnaden fördelas synnerligen ojämnt i berörda kommuner. En kommun, Los, får betala 35,5 % av skolskjutskostnaderna, och kommunens andel utöver de obligatoriska 20 % utgör för ett läsår, 1962/63, kr. 23 539. Med hänsyn till det ringa befolkningsunderlaget i Los (ca 2 500), blir denna merkostnad relativt betungande. Men värre är att nuvarande regler innebär en orättvisa mot glesbygdkommunerna. Den pågående befolkningsuttunningen på landsbygden gör att förhållandena ur kommunernas synpunkt försämrats för varje år.

En ändring måste därför genomföras. I första hand bör möjligheten att avskaffa »begränsningsregeln» undersökas. Om starka skäl skulle tala emot en sådan lösning, bör ändring kunna ske genom en höjning av inackorderingsbidraget i enlighet med vad tidigare anförts. Huvudregeln, att statsbidrag till egentliga skolskjutsar utgår med 80 % av kostnaden, kan därmed få mera allmän täckning i verkligheten, skjutskungörelsens »synnerliga skäl» får mer reell innebörd, och rättvisesynpunkten med hänsyn till kommuner med glesbygd kan bättre tillgodoses.

Även statsbidraget till självskjutsar bör bli föremål för en översyn.

Statsbidrag till självskjutsar läsåret 1962/63 i Gävleborgs län beräknas komma att utgå till 10 kommuner för 110 elever med sammanlagt 2 174 kronor. En stor del av självskjuts eleverna utgöres av fortsättningsskoleelever. Självskjutsarna spelar tydligen en mycket obetydlig roll för den helårsläsande obligatoriska skolan. Detta torde bland annat sammanhånga med det knappt tilltagna statsbidraget till denna form av skolskjutsar: högst 40 öre per elev och dag om skolvägen är längre än 7 km och eljest högst 32 öre.

Genom ändrade bestämmelser, innefattande bl. a. väsentligt högre statsbidrag till dessa skjutsar, skulle självskjutsarna kunna få en viktig roll i vårt skolskjutssystem.

I anslutning till egentlig skolskjuts måste ofta anordnas anslutningsskjutsar för elever som bor på sådant avstånd från skjutsens huvudsträcka, att de ej lämpligen kan åläggas att på egen hand taga sig fram till påstigningsplats. Sådana anslutningsskjutsar blir ofta relativt kostnadskrävande med hänsyn till svårigheten att erhålla entreprenör på platsen. I många fall gäller anslutningsskjutsen någon eller några få elever. Dessa fall ökar i antal allteftersom avfolkningen i glesbygderna fortsätter. I dessa fall skulle självskjutsar, t. ex. under höst- och vårmånaderna, utgöra en god lösning av problemet, om föräldrar och elever kunde intresseras härför. Att höja statsbidraget till självskjutsar torde vara den bästa vägen att stimulera intresset.

Nuvarande statsbidragsbelopp fastställdes 1958 men var redan då snävt tilltaget, och det kan numera anses sakna egentlig mening. En ordentlig höjning måste ske. Därmed kunde föräldrar och elever bli mera intresserade av att utnyttja möjligheterna till bidrag för självskjutsar åtminstone under någon del av läsåret. Statsbidragsbestämmelserna bör medge att statsbidrag får utgå för samma elever till såväl egentlig skolskjuts som till självskjuts, och statsbidraget till självskjuts bör gälla elever på såväl mellanstadiet som högstadiet och i undantagsfall även elever på lågstadiet.

Höjningen av statsbidraget till självskjutsar under ovan angivna betingelser skulle sannolikt till stor del uppvägas av minskat behov av bidrag till egentliga skolskjutsar. I många fall skulle självskjutsen innebära en verklig besparing. Därtill skulle elevernas rörelsebehov bättre tillgodoses än som sker i samband med andra skolskjutsar.

Med hänsyn till det som ovan anförts hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning dels angående grunderna för statsbidrag till egentliga skolskjutsar, dels angående statsbidrag till självskjutsar.

Stockholm den 24 januari 1964

Olle Westberg

Karl Gust. H. Boo

Nr 433

Av herr Darlin m. fl., om sänkning av anslaget till Omskolning m. m.

(Lika lydande med motion nr 368 i Första kammaren)

Stockholm den 25 januari 1964

Gösta Darlin

Tage Magnusson

Chr. von Sydow